MONOGRÀFICS SARAWAK

1970 - 2020

MUSEU MUNICIPAL
CAN XIFREDA
Sant Feliu de Codines

50 ANYS

MARTÍ GARRIGA I LES EXCAVACIONS ARQUEOLÒGIQUES DE LA COVA DE SOLANES

Núm. 27-2020

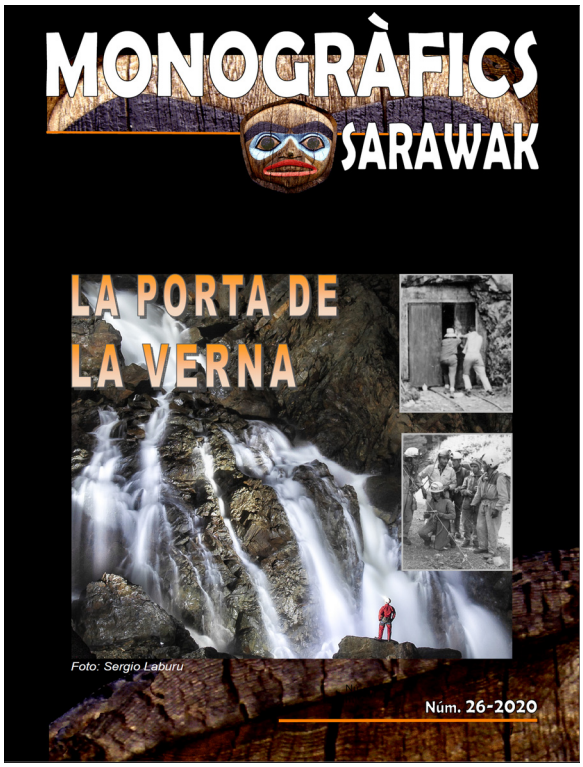

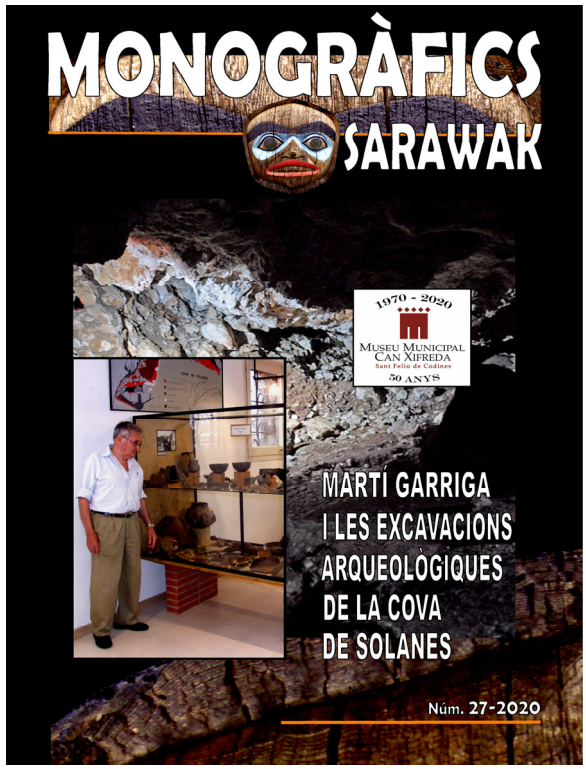

Número anterior 26-2020

Edita: Sarawak. Exploracions i Geografia
08006 Barcelona
NIF G-65715427
Tel. 93 218 44 28
sarawak@sarawak.cat www.sarawak.cat

ISSN: 2696 -2446

Edició / Direcció / Consell de Redacció

Montserrat Ubach, Lluís Auroux, Floren Fadrique,
Salvador Vives, Pere Plana, Joan Pallisé,
Alfred Montserrat, Manuel J. González Ríos,
Víctor Ferrer i Toni Nubiola.

RESULTATS DELS ESTUDIS ARQUEOLÒGICS A LA COVA DE SOLANES (CALDES DE MONTBUI, VALLÈS ORIENTAL) DELS ANYS 1962 AL 1974

Introducció per Lluís Auroux*

** Museu Can Xifreda, Sant Feliu de Codines, Museu de Ciències Naturals de Barcelona, Associació Catalana de Bioespeleologia, Institut Català d'Espeleologia i Ciències del Karst (ICEK).*

Aquest any 2020 se celebra els 50 anys de la creació del Museu Municipal Can Xifreda de Sant Feliu de Codines, impulsat per Martí Garriga i Argullós. És per aquest motiu que fem un reconeixement al gran treball d'en Martí Garriga dedicant aquest Monogràfic a un dels seu treballs inèdits, escrit el 1974, sobre els gairebé deu anys d'excavacions a la cova de Solanes i posteriors estudis del material obtingut, duts a terme per la Colla Talp de Sant Feliu de Codines, vinculada al Museu Municipal.

Si bé el treball porta per títol "*Resultats dels estudis arqueològics a la cova de Solanes, Caldes de Montbui, Vallès Oriental, els anys 1962 al 1974"* la recerca es va perllongar fins ben entrats els 80.

L'escrit fa una introducció general del lloc on es troba la cavitat i passa a descriure cada un dels punts interiors on es van localitzar vestigis arqueològics amb la corresponent descripció dels materials obtinguts: vasos ceràmics, enterraments, ornaments, etc.

La cova de Solanes (també anomenat cau del Toixó), es troba al terme de Caldes de Montbui (Vallès Oriental, Barcelona).

És una cavitat kàrstica de 40 m recorregut i 5 m de desnivell que ja havia estat visitada i, en part excavada, per en Pere Bosch-Gimpera entre els anys 1912 i 1916, però que no hi va donar continuïtat.

S'hi va trobar important material de l'edat del bronze, diversos enterraments i gran quantitat de ceràmica.

Els treballs d'en Martí Garriga i la Colla Talp es van haver de suspendre a conseqüència d'un ensorrament produït durant les excavacions motivat per l'abundant quantitat de terra i grans pedres que s'havien anat extraient i que van desestabilitzar el sostre.

S'inclou la topografia de la cavitat en una doble versió: en el seu estat inicial, quan van començar els treballs, i en el seu estat actual, acabades les excavacions. La seva superfície s'ha més que doblat i el volum pot haver-se quadruplicat. A les topografies que presentem s'indiquen una sèrie de zones característiques que ajudaran a la comprensió del treball.

1970 - 2020

MUSEU MUNICIPAL CAN XIFREDA

Sant Feliu de Codines

50 ANYS

COVA
DE
SOLANES

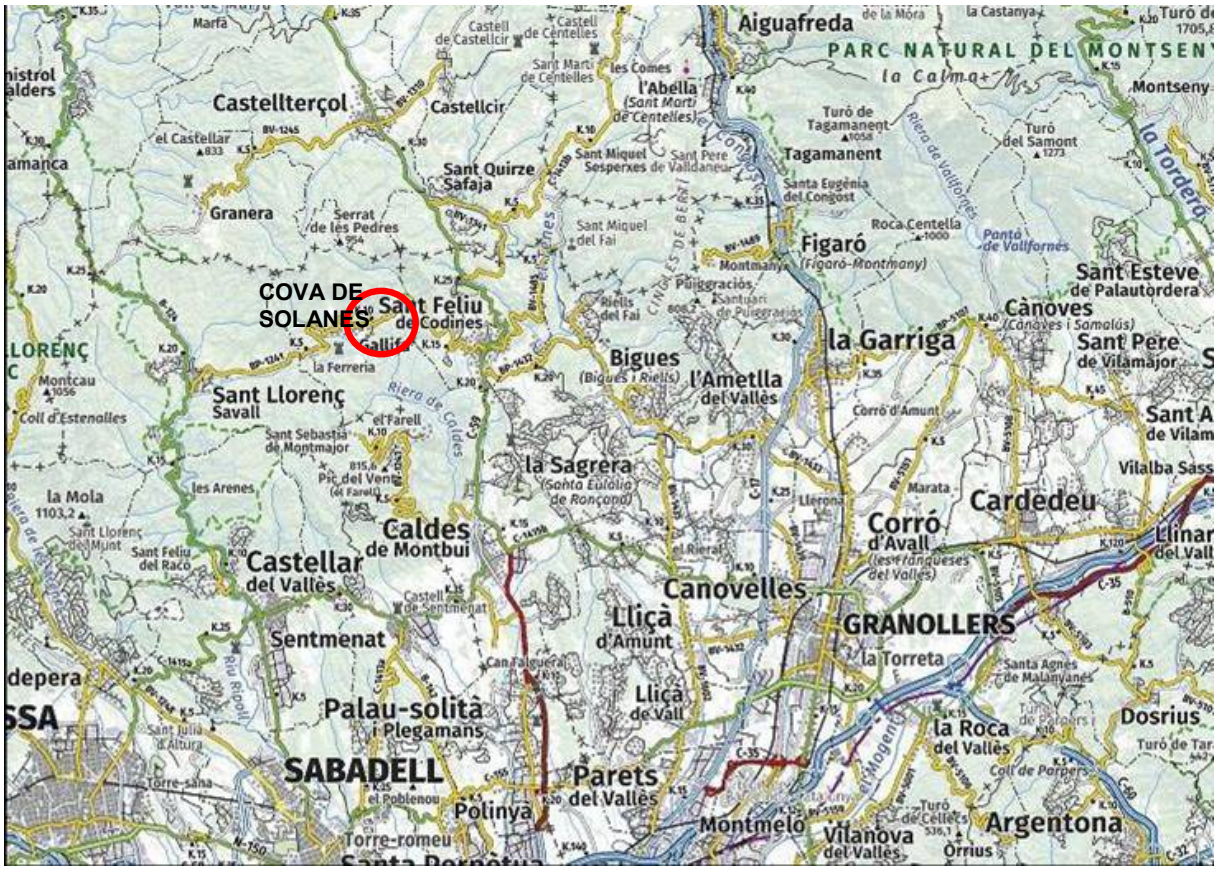
COVA DE SOLANES
Aiguafreda
PARC NATURAL DEL MONTSENY
Castellterçol
Castellcir
Granera
Sant Quirze Safaja
Figaró
(Figaró-Montmany)
Sant Esteve de Palautordera
Cànoves
Sant Pere de Vilamajor
la Garriga
Bigues
l'Ametlla del Vallès
Sant Llorenç Savall
la Sagrera
Caldes de Montbui
Castellar del Vallès
Cardedeu
Corró d'Avall
Canovelles
Lliçà d'Amunt
GRANOLLERS
la Torreta
Sentmenat
Palau-solità i Plegamans
Lliçà de Vall
la Roca del Vallès
Dosrius
SABADELL
Parets del Vallès
Polinyà
Montmeló
Vilanova del Vallès
Argentona
Òrrius

Cova de Solanes.
Foto: Alfred Montserrat

Resultats dels estudis arqueològics a la cova de Solanes (Caldes de Montbui, Vallès oriental) dels anys 1962 al 1974

Martí Garriga Argullós*
*Colla Talp, Museu Municipal Can Xifreda de Sant Feliu de Codines

La cova se situa a quasi la meitat del vessant oest de la muntanya de Solanes, cara Gallifa, i a uns 230 m sobre el nivell del torrent de Les Elies. Una paret exterior de pedra, ben visible de S-E a N-O, reparteix la cavitat entre dos termes: Solanes i Fonoll. A banda i banda de la paret, quasi tocant-la, hi trobem actualment les dues entrades.

Predomina al lloc, l'alzina (*Quercus ilex*), el pi blanc (*Pinus halepensis*), el ginebró (*Juniperus comunis*), les bardisses (*Rubus thyrsoideus*) i el boix (*Buxus sempervirens*).

Situació planimètrica*: Longitud 50º 49´54, Latitud 41º 40´ 59, Altitud 580 m.

*Nota de la redacció: Coordenades GPS facilitades per Alfred Montserrat i Martí Romero (ERE – CEC). Datum: ETRS89 Fus: 31N. X 428347; Y 4614584; Z 650 m

El gener de 1966 es buscà localitzar un cert "Cau del Toixó " que per referències orals era situat prop el Mas Fonoll i, que segons s'esmentava, era "un forat petit que s'engrandeix a l'interior".

Localitzat, es demanà permís al propietari d'aleshores única entrada visible Sr. Miquel Codina i Vila, del Mas Fonoll, qui amablement el concedí. L'entrada aleshores era un forat mig tapat de brolls d'alzina i boixos planer al pendís del vessant de la muntanya i que no superava l'1,50 m d'ampla, per 0,90 m d'alçada, convertint-se a l´interior, de caràcter descendent, en una cavitat d´uns 7- 8 m N-E, S-W , i uns 4 m de profunditat frontal, amb una alçada màxima de 2,70 m i, d'una sola aparent nau.

Després s'oferiren també molt amablement els propietaris del Mas Solanes el Sr.Alfons Gall i Josep Armengol que ens mostraren l'altra entrada del cantó de Solanes, que tenia un accés més fàcil, però que no era visible per culpa del sotabosc.

S' estudià les possibilitats habitacionals i on podrien existir deixalles arqueològiques i, per deducció es decidí fer un tast a la part baixa-extrema al cantó S. S'enfondí uns 80 cm entre pedregar i terres no estratificades i sorgí de primer a llum uns fragments del Bronze d´un gran ceràmic amb cordó amb impressions digitals, horitzontal, sotabocal, lleugerament avesada i això impulsà continuar l'estudi que portà als excel·lents resultats finals.

Des del començament es posà en evidència la incertesa de poder fixar una cronologia estratigràfica que, a mesura que s´anà enfondint, ampliant l'estudi, se'n palesà la inexistència total, el que fa que l'estudi sols hagi de partir dels materials arqueològics, per cert abundosos en el seu complex, ja que sortiren en complet garbuix.

La cavitat, d'origen tectònic, va formar-se, probablement, durant les glaciacions Würn II-III.

El sòl està en un continu, constant, però lent moviment irregular de compactació (es comprovà més tard que, en sis anys d' intervencions havia devallat el subsòl uns 30 cm en una part de la "nau" més interior del cantó N-S sense haver-hi ningú tocat res) que produí el gran llit de bretxes entre grans pedres de les calcàries dures i esmicolables del Muschelkalk en què està soscavada la cavitat.

Acabat l'estudi, no s'ha arribat a assolir la màxima profunditat dels materials arqueo-lògics empassats entre el pedregar inferior. Després de l'últim gran enderroc s'hi produí una època de repòs motivant que, la majoria de les desfetes, fossin cobertes d'una capa estalagmítica on després s'hi apostà l'home.

A la zona denominada "pla de les lloses" es recolliren sobre la crosta estalagmítica mateix, una quantitat d'estalactites petites que foren trencades pels vinguts per a no tocar-hi amb el cap, ja que el sostre era molt baix, 1,20 m i l'ocuparen al llarg de l'època del Bronze.

Excavació de la cova a la sala del terreny de Solanes.

També sembla que en una propera època de post habitatge, foren saquejades les inhumacions, almenys en part, per desitjos que ignorem, però suposem que per a la recerca d'útils d'ús, lítics, etc., o d'ornamentació dels que la cova n'està estranyament escassa comparat amb l'abundor del material ceràmic exhumat.

Es continuà enfondint el sondeig fins a 1,50 m on entre igual contextura del terreny sortí a la llum una pedra aplanada de natural amb amuntegament de cendres al damunt (llar) en la que, als costats, foren empassades entre els buits de pedres. Els materials que pogueren acompanyar correran igual sort.

Al redós d'un raconet de la paret rocosa de 40 x 20 cm, aparegueren dues tíbies juntes, soles, d'infant, amb un fragment de ceràmic mitjà que les recloïa i que per la seva posició feu la impressió de posat expressament (A-1).

Enfondit entre els 1,50 i 2,20 m, entre pedra i una terra fluix, rogenca, fina i algun excrement de toixó en total barreig i pràcticament trepitjant-se sense cap ordre d'una tipologia i altra s'hi recollí ceràmica de parets fines amb engalba o sense, impresa, basta, amb cordons impresos, acanalats, brunyida, rugosa, de grans gerres a petits concs hemisfèrics o carenats d'un Bronze mitjà-recent al Bronze antic, en gran quantitat.

També, arran de paret, avançant cap al cantó sud a la mateixa fondària, aparegué un ceràmic tombat de mida mitjana, pràcticament enter, de cos ovoïdal amb anses diametrals horitzontals, fons pla i boca lleugerament avesada. Estava situat a uns 15 cm de la paret, al llarg d'ella amb la posició d'haver rodolat pel talús davallant del "pla de les lloses" que més tard es descobrí.

Aquest garbuix donà pas a una capa carbó nosa a la part oest del clot, on s'hi identificaren cremada de fullam d'alzina i troncs de bruc. Aquesta capa en part també empassada entre buits de pedres, amb una potència al lloc més conservat de 20-25 cm, fou estèril i ocupava una àrea entre els 120 cm E/O i 80–90 cm N/S.

En la part alta superior i introduïts entre els carbons superficials es recolliren fragments ceràmics de diferent tipologia. A sota mateix, entre els 20-25 cm, es localitzà la primera inhumació pròpiament dita -nº 1- si bé, a part la columna vertebral emmarcada per unes pedres de petita mida i part de les costelles, l'esquelet no es conservà sencer ni relacionat, ja que, l'esmunyiment entre pedres i terres, més o menys cendroses, empassades de la capa superior que la cobria originàriament i un –sembla- intencionat capgirament posterior de la inhumació, féu que els ossos llargs fossin trencats i desplaçats; part del maxil·lar superior fou entre costelles; part del crani comprès de fragment frontal, parietals i occipital a 40 cm del lloc d'origen, segons la posició "in situ" de la columna vertebral; el maxil·lar inferior i un omòplat en la zona dels peus on també s'hi trobà, reclòs a una pedra, un fragment de vas carenat petit de color rogenc que a la part interior tenia un fragment de crani d'infant encastat i en molt mal estat.

Les dues boques de la cavitat. A dalt la de Fonoll i a sota la de Solanes.

Martí Garriga amb col·laboradors de la Colla Talp garbejant a la recerca de restes arqueològiques al jaciment de Can Garriga a Bigues i Riells.

A 40 cm més baix, empassat entre pedres, es recuperà del mateix infant el maxil·lar inferior a mitja dentició, part dreta del superior i part del crani en 19 petits fragments.

La part de l'húmer dret fou afectat pel foc sobreposat a la inhumació, com també ho foren alguns ossos d'animals d'entre els humans que suposem d'ofrena, com ho és també el vas carenat amb apèndix de botó brunyit negre del qual la part mitjana baixa estava "in situ" a uns 20 cm davant on devia ser la part facial del crani. Per la reduïda àrea i la posició de la columna vertebral, cal suposar que el cadàver fou posat en posició de fetus de cara est i, després s'hi féu foc al damunt.

Es pot suposar, provinent del mateix en escampall a partir de la zona cap enfora, un penjoll de pedra calcària dura afectada pel foc, dos fragments dentats de sílex, un translúcid i l'altre blanquinós opac amb esclat per efectes del foc, dos *pecten* amb forat i un punxó d'os de caprí .

Arran de la part sud, a uns 40 cm de distància del final de la inhumació descrita, presoner entre dues pedres a 20-25 cm, per damunt d'aquesta, aparegué tombat en una posició demostrativa de davallament pel talús, un vaset completament sencer de 10 cm de perfil en S, llengüeta amb dues impressions exteriors i fons esfèric.

Més cap al S - O entre els 3-4 m del lloc de la inhumació el nivell del sòl puja en talús on s´hi trobà un planell d'hàbitat amb dues llars posades sobre lloses de sorrenca roja, gres, segurament provinent de prop la Font del Fonoll on hi afloren en plegament. També una tallada en cercle amb diàmetre de 30 cm i gruix de 6 cm. A sobre i a l'entorn, conservava amuntegament de cendres que en la part del talús, sobre la inhumació, baixaven lliscoses en una potència de 3 a 5 cm fins acumular-se entre pedres, lligant-se amb la capa carbonosa de sobre la inhumació. Aquí s'hi recuperà la part passiva d'un molí en conglomerat fi. Més al S altra llar a uns 70 cm de distància de la primera, estava formada per dues lloses desiguals ajuntades, donant un conjunt de 80 x 50 cm amb igual distribució de cendres.

Estàndard de la Colla Talp.

Comptes de collaret de la cova de Solanes.

A aquest pla s´hi trobaren escassos fragments ceràmics, cosa que fa suposar que el clot de baix del talús, també serví de receptacle de deixalles, ja que alguns dels que s´hi recolliren corresponien als mateixos, d'ambdues bandes, i explicaria en part el gran garbuix descrit.

Proper a la llar major s´hi trobà en la superfície superior, petjada pels ocupants de l'habitacle i clarament diferenciable, dues puntes de sageta amb aletes i peduncle de diferent estil, tres peces de sílex, una mà de molí molt polida de calcària dura, peces i penjoll en *pecten* de collaret juntes en el reclòs petit d'una pedra prop del fogar, una d'esteatita i una de terra cuita, dos punxons d'os de càprid i botons d'os de forats en V també ennegrit per les mateixes causes, un dels quals és trencat.

Aquest pla és l'únic lloc clarament d'habitatge, donant una successió de sis capes fins arran el subsòl estalagmític si bé totalment estèrils.

Les capes se succeeixen així:

1ª- 2 cm - Superior petjada - Terra rogenc fosc.

2ª- 6 cm - Cendres clares molt fines.

3ª- 5 cm - Cendrós i desfetes carbonoses, un xic terrós.

4ª- 6 cm - Cendres amb fragments de carbó.

5ª- 13 cm - Sis capes confoses, discontínues, de cendres de tons diferents.

6ª- 10 -13 cm - Cendres totalment blanquinoses.

Arran la capa estalagmítica, algunes estalactites petites provinents del sostre.

D'aquest pla fins a la boca d'entrada del Fonoll quedaren 5 m. A 3 m en aquesta direcció, sota una gran pedra de caiguda posterior a l'habitatge, en un gruix de terres sobre el nivell del sòl estalagmític de 20 x 30 cm totalment remogudes, aparegué quasi la meitat d'un vas carenat amb ansa encintada elevada i, molt castigat per la pressió i altre més petit de diferent contextura però d'igual tipologia.

Al costat, arran del talús, part dels parietals, occipital i dreta del maxil·lar inferior amb tres queixals, una falange i part d'una vèrtebra d'individu jove i part dreta de maxil·lar amb dos incipients queixals, un íleum i fragment de vèrtebra d'infant. Cap d'aquests ossos ni ceràmics estava relacionat entre ells, sense detall de lloc provinent i en total escampall, si bé s'han de suposar d'una inhumació propera al lloc completament desapareguda i revoltada per l'acció dels toixons (A-2).

A un metre aproximadament, cap a la part N de la inhumació nº 1, a un nivell superior a aquesta d'uns 60 cm, aparegueren encaixats al sòl, en talús a ací més suau, dues tíbies i peronés d'infant relacionats entre ells sols (A-3).

Al costat, les terres eren totalment desplaçades, el que dóna la possibilitat que poguessin pertànyer al mateix. Les que en la zona separada d'aquest, uns 80 cm al E, entre 20 cm superior i 40 cm inferior, entre pedres i fragments ceràmics en total desacord aparegueren: un fèmur fragmentat en la part inferior, part frontal de maxil·lar inferior que no conserva les dents, ullals i dos queixals, tres vèrtebres, fragment de radi calcani i fragment de crani amb part de frontal amb òrbita ocular i tres metatarsians.

Al cantó E de la inhumació nº 1, molt escampats a un nivell oscil·lant entre els 40 cm superior al pla d'aquesta, en total garbuix entre pedres i terres empassades, sense procedència clara; un fragment de maxil·lar superior dret que conserva dos queixals i tres alvèols de dent i un queixal solt d'adult; quatre vèrtebres, una costella i dos fragments i un peroné d'infant (A-4).

Estudiada aquesta part S de la cova on el Dr. P. Bosch Gimpera no havia arribat, es decidí traspassar l'àrea treballada per ell i es proposà ampliar el pas d'aleshores "nau" interior o Solanes que amidava 60 cm en punta d'alçada màxima per 150 cm d'amplada, afuant-se molt als extrems.

S'abaixà el sòl uns 70 cm de terres superficials rogenques fines i pedres entre les quals s'hi recollí un fragment de peça de sílex, una costella humana i un caragol marí amb perforació de collaret. A aquesta fondària canviava el sòl amb graves soltes, cobertes i mig soldades amb carbonat càlcic, polsós i net, on es produí un esfondrament deixant un forat pel qual a més o menys un metre es mostrava un buit en el qual s'hi localitzà posat "in situ" un atuell ceràmic escantonat, arran talús.

Ganivets de sílex (superior) i puntes de fletxes d'os (inferior).

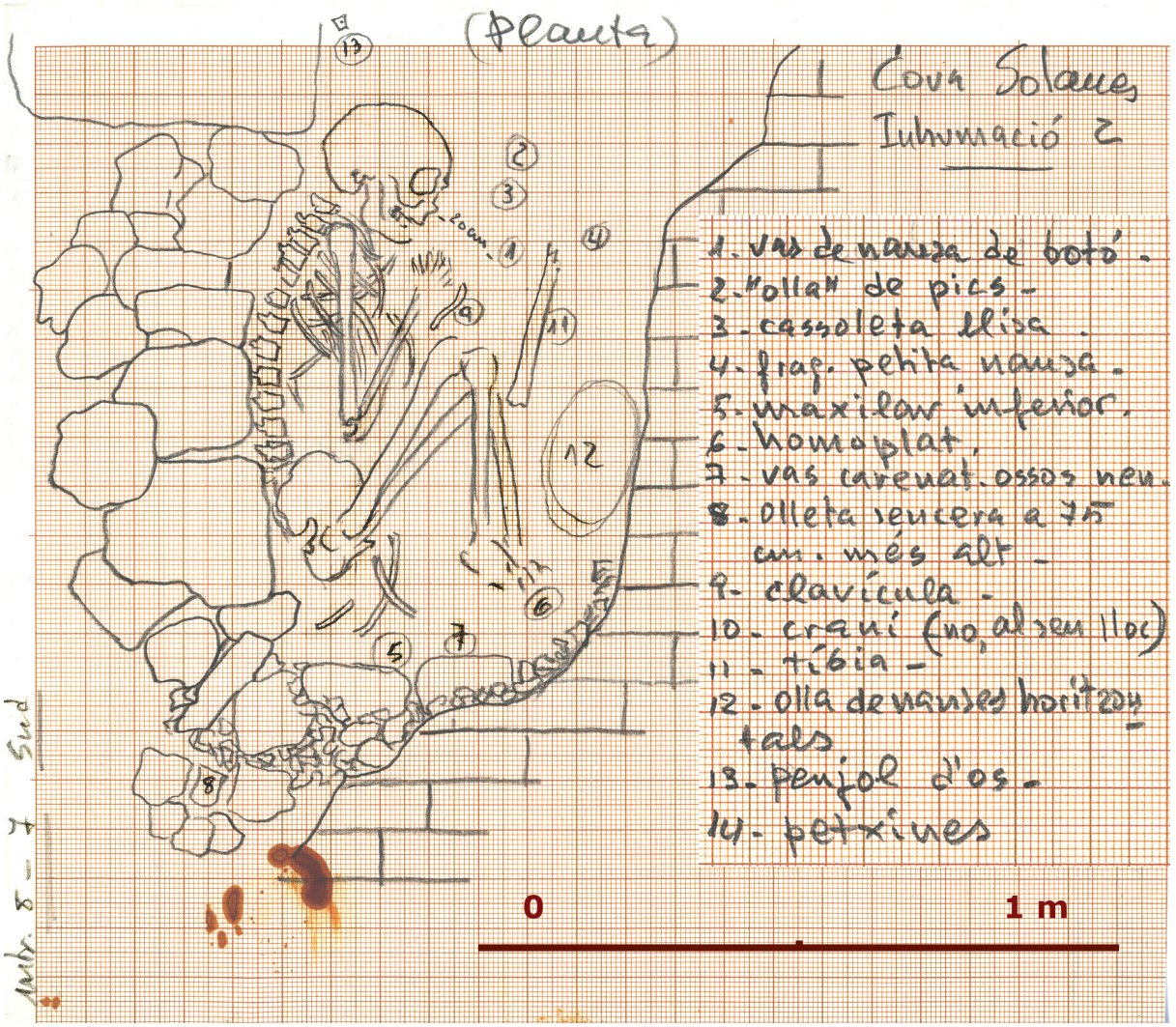

Dibuix original de Martí Garriga de la inhumació nº 2

Inhumació nº 2: Aquesta inhumació fou feta aprofitant un buit on la coberta la feia una gran pedra de posició natural, més o menys aplanada, amb diàmetre aproximat de 150 cm que, de la quasi part superior de les graves s'apuntalava al talús a la part O, deixant un buit d'uns 40 cm de mitjana.

El pla de la inhumació no s'aguantava original sinó que s'havia esfondrat per la part mitjana-oest pels buits que als costats encara s'hi palesaven entre pedres.

El contingut ceràmic fou: el ceràmic pla, que resultà ser un gran fons de recipient amb quatre cordons verticals diametrals entre sí, de fons lleugerament convex i retocat a petites percussions en tot el perímetre per a igualar-lo convertint-lo així com a plat d'ofrenes.

Un altre vas fragmentat, a la part mitjana-sud, carenat amb decoració d'espiga sota la boca i al carenat, amb llengüeta al mig d'aquest. Donava la impressió d'ésser el lloc original, si bé fragmentat.

A la part E un xic elevat del terreny, altre vas carenat sense decoració, conservant les tres quartes parts, de dubtosa procedència.

No s'hi trobà cap os humà que es mantingués relacionat sinó tots en escampall. Al pla actual, a superfície prop el "plat", a uns 50 cm cantó N-E, la part dreta de la pelvis mig tapada per graves i pols calcítica; cap a la part S-O a uns 110 cm arran talús un fèmur dret i a uns 20 cm més al S l'os sacre i un caragol de collaret fragmentat -*columbella*?- entre els fragments del vas carenat d'espiga i prop, un gratador de sílex rodó.

A uns 30 cm més elevat de la resta, part del crani corresponent a la mateixa inhumació, conservant-se en un sol fragment part del frontal i òrbites oculars, parietals i occipital; separats, quatre fragments cranials i un temporal. Entre el crani, més cap l'E l'omòplat dret i part dreta del maxil·lar superior amb quatre queixals i una dent, amb l'alvèol de l'ullal i altra dent, una dent solta, el maxil·lar inferior en el qual hi manquen les dents, els ullals i un queixal.

Entre graves i terra rogenca s'enfondí uns dos metres, ja que donava l'aparença de què el sòl original s'escolà lentament i deixant un forat en vertical d'entre els 50-70 cm de diàmetre que les pedres encaixaven, es recolliren entre barreig de terra, graves i pedres baixades, l'ossament que quasi completà l'esquelet d'un infant de curta edat amb aparent trepanació postparietal, com també pertanyents a l'adult ja trobat a sobre, l'altre fèmur, dues ròtules, una tíbia, dos peronés, húmer, radi i cúbit drets, l'omòplat esquerre i algunes vèrtebres.

Entre això s'hi recuperaren els fragments del carenat d'espiga escolats que hi mancaven fins a quasi completar-lo. Dos botons petits d'un sol forat en V, un de secció triangular i l'altre ovoïdal i, al fons a uns 4 m, un caragol tipus *columbella* enter però sense forat i la meitat superior d'un penjoll amb forat, obrat en *pecten*.

Empassats de la part superior a la inhumació, clarament comprovable cap a la part S s'hi recolliren fragments ceràmics varis, diferents, destacant uns de paret negre brunyida, amb anses, que devien pertànyer a un ceràmic baix de contorn molt bombat, de boca tancada i de gran volt.

Més a la part S fora l'àrea d'inhumació a un metre més enllà del cap i a més d'un metre de profunditat en un gran buit d´entre pedres grosses hi havia empassat un fragment de crani d'un individu jove contenint el frontal, parietals i occipital i cinc trossets més del mateix.

No es pogué comprovar la seva provinença ni relacionar-lo amb res més. A5. Tampoc es pogué trobar la procedència de dues tíbies i peronés, un sacre i un húmer d'infant que aparegueren revoltats entre pedres costat talús, uns 80 cm més per sobre, entre fragments ceràmics diversos (A6 Sud).

Entre els 150 cm de cara N-O, 80cm superior al pla de la inhumació nº 2 costat talús, sols a 20 cm, aparegueren en escampall però aparentment d'un mateix individu, entre ceràmica acanalada i altres tipus normals a la cova, un fragment inferior d'húmer dret, fragment superior de tíbia dreta, una costella, mig maxil·lar superior amb sols els alvèols dels queixals i dents, dues vèrtebres cervicals i una dorsal d'adult (A7).

S'havia ja baixat aleshores del sòl superior del forat de pas, quatre metres i centímetres i eixamplat molt l'entrada, ja que en baixar més, s'aparten les parets. Amb pas suficient ens dedicàrem a investigar l'interior de la "nau" Solanes.

Excavacions a la cova de Solanes.

Sala Solanes. D'esquerra a dreta, Joan Ribas i Joan Flaquer .

La cavitat aparentava uns 8 m de fons direcció N-E per uns 4 m d'arran paret E i que segons informaren els propietaris del mas Solanes fou feta pel Dr. Bosch Gimpera i amidava 2 m de llarg seguint la paret, 1 m d'amplada i prop 1,40 m de fondària màxima. A aquesta "nau" no hi havia tanta potència de terres sobre la crosta estalagmítica i graves, 60 - 70 cm, menys a la part O on s´hi amuntegaven les extretes de l'esmentat clot damunt les d'origen.

Començant per la part costat de l'àrea de la inhumació nº 2, sortien a llum uns fragments ceràmics dels quals destaquen la part alta d'un gran ceràmic amb anses igualment en canals, rogenc, fragment de paret de gran ceràmic lliç brunyit negre, amb una ansa encintada i dos petits mol·luscs *dentalium*.

Endinsant-se prop la paret E que és on pròpiament surt més material, 2 m més cap al N seguint la profunditat dels 60-70 cm arran les graves, encastat a la paret aparegué quasi una meitat d'un vas carenat d'un tros de nansa elevada.

Allà prop en treure una pedra quedà un buit on el fons era 40 cm més baix dins les graves en el que s'hi localitzà "in situ" un vas carenat de 15 cm de diàmetre bocal i 8 cm d'alt, amb llengüeta incipient al carenat, posat sobre una pedra plana, omplert de fina terra colada d'arran roca de la part superior, el que produí al llarg dels segles una lenta erosió exterior i un desgast en la part de la boca, oposada a la paret. El buit de 80 cm d'alçada i uns 100 cm de llarg, per 40-60 cm d'ampla, era reclòs entre la paret i el talús estalagmític.

A part el vas posat amb no dubtosa intencionalitat -d'ofrena o votiva- sols s'hi pogué aplegar un molar humà i un fragment d'ullal de senglar que sembla emprat com a atuell tallant. Sembla que l'esquelet es degué descompondre totalment si hi fou posat enter i que la cavitat emprada pot comptar-se com d'inhumació, ja que no fou pas necessari rebaixar el clot com ho fou sols per a posar-hi en ritus el ceràmic sol.

Ceràmica de l'època del Bronzo de la cova de Solanes.

Ceràmica de l'època del Bronzo de la cova de Solanes.

Inhumació nº 3: Entre aquest lloc i l'entrada de Solanes sorgiren diversos fragments ceràmics amb cordons, llisa, etc. habitual al lloc i que no aporten res de nou. Sí, fou nou, quasi al centre de l'abans nau Solanes, en un clotet fet just per a entrar-lo dins les graves de 40 cm de profunditat, un vaset semiesfèric segurament d'oferiment o culte, com també ho és un vas d'apèndix de botó exhumat cap a la part final Solanes cantó E, a una profunditat, en la mateixa capa de graves amb igual característica de 55 cm de profunditat i que a l'interior conservava el cap d'un animal petit i un os llarg, clarament en aquest cas d'origen votiu solament.

A partir d'ací direcció N-E fins al final de la cova ja s'hi palesa una absència total de fragments ceràmics, la qual cosa demostra que durant l'època d'ocupació devia ser ja la part més endinsada de la cova i no fou emprada d'habitatge ni gaire cosa més, ni les entrades actuals tampoc foren emprades com a tals, ja que la del cantó Solanes fou engrandida per P. Bosch Gimpera; l'altra és de dubtosa filiació a l'època.

Sembla que l'entrada original fou més al sud, extrem Fonoll, actualment amb el sostre completament enderrocat, on es fa de difícil estudi, ja que el sostre actual és molt trencat i mal apuntalat de natural amenaçant un sobtat davallament seguint l'anterior.

Buscant l'aclariment de si la cavitat era o no en dues naus com aparentava, es baixà el subsòl en direcció l'entrada Solanes. Als tres metres d'aquesta i en aprofundir el terreny donà tres capes de gruixos desiguals fins a arribar a la intercapa 3-4, on sols s'hi dóna graves netes.

La primera superior de 30-60 cm estava formada per les terres sobreposades i fou estèril.

La segona de 20-40 cm –superior original-: terres fosques amb matèria orgànica, escàs pedregar i remogut, també fou estèril.

La tercera de 40-60 cm, terres amb graves i pedruscall; estèril.

Per altra banda les parts de les parets que separaven les dues "naus" ara, el fet de baixar prop els 140 cm, aquestes s'uniren formant un sostre penjat més baix que el nivell d'entrades, cobert de concrecions calcàries, convertint-se ara, la cova, en una sola gran cavitat com fou a l'època.

Ja sota el talús prop l'entrada Solanes, a 120-140 cm per sota la part més baixa del sostre, en la intercapa 3-4, en una àrea de 2 x 2 m, donà en un total escampall i totalment desvinculats entre alguns fragments ceràmics de diversa tipologia, ossos d'animals petits (conill, etc.) i grans (cérvol) entre els procedents d'inhumació d'un adult i dos infants com són: reposats entre dues pedres, el frontal, occipital, parietals i un temporal, fèmur i costelles d'infant i una costella d'adult. A 50 cm al N d'aquest, a 35 cm del talús de sota porta, en altre replanet aprofundit artificialment 12 cm dins les graves aparegué agombolat, un ceràmic de fons pla i mugró sota boca al costat d'un omòplat i fèmur d'infant.

En l'àrea d'entre els dos llocs, en radi de metre cap a la part S, desplaçats de lloc sobre l'aplanat artificial de graves, dos omòplats, un fèmur i vèrtebres en dues peces d'infant i fragments de costelles, de fèmur i vèrtebres en dues peces d'infant i fragments de costelles, de fèmur i vèrtebres d'adult. En aquesta part, sota graves no s'hi produïren buits entre pedres, que motivà que si bé fou també tot remogut, no s'empassà, ja que les graves feren un subsòl més compacte i no movible a causa de la manca de pedres grans, generadores de buits entre elles.

Seguint la mateixa intercapa de l'àrea d'escampall, fregant talús a la part S, sense detall de provinença exacta, un fèmur, vértebra i húmer d'un individu jove, possiblement empassat d'un nivell superior (A-8).

Costat l'actual entrada Solanes, uns 50 cm cantó E dins un clot de 60 cm de profunditat màxima, de natural al sòl estalagmític, s'hi agombolà per efectes d'escampall segons sembla, una falange, maxil·lar inferior fragmentat que conserva tres molars i els alvèols dels premolars i dents, fragment del superior cantó esquerre amb tres molars i el frontal fragmentat d'un individu jove sense res més que s'hi pugui relacionar. La provinença és incerta (A-9). Sobre, hi havia una gran pedra de l'enderrocament del sostre.

Incerta també probablement producte d´una mateixa desfeta són els que en la part N dels primers (A-8) uns 50 cm distanciats també en complet aldarull aparegueren de diferents individus. Tals són: dues vèrtebres cervicals, quatre falanges, un radi i fragment d'altre, un metacarpià i fragment d'estèrnum d'adult. Dos íleums del mateix cantó d'infant; dos húmers d'un infant molt petit i un maxil·lar inferior fragmentat d'individu jove que conserva la part anterior dreta amb tres molars alvèols dels incisius i premolars, al costat d'algun fragment escadusser de ceràmica que no hi explica res (A-9).

Repassant en conjunt els focus d'imprecisa localització de les inhumacions hagudes al jaciment que, com s'ha comprovat també fou clarament d'habitatge -pla de les lloses-, dels anotats amb A- (Àrea d'escampall d'inhumació de localització perduda) i que sumen 9, es palesa el total capgirament en què ha estat sotmesa la cova fins a arribar als nivells més baixos d'ocupació, la qual cosa ens reforça la teoria ja exposada al començament, de què, no la cova, si no els enterraments foren buscats i regirats ja en una època molt propera al deshabitatge.

I...els toixons hi feren la resta al llarg dels segles.

Ceràmica de l'època del Bronzo de la cova de Solanes.

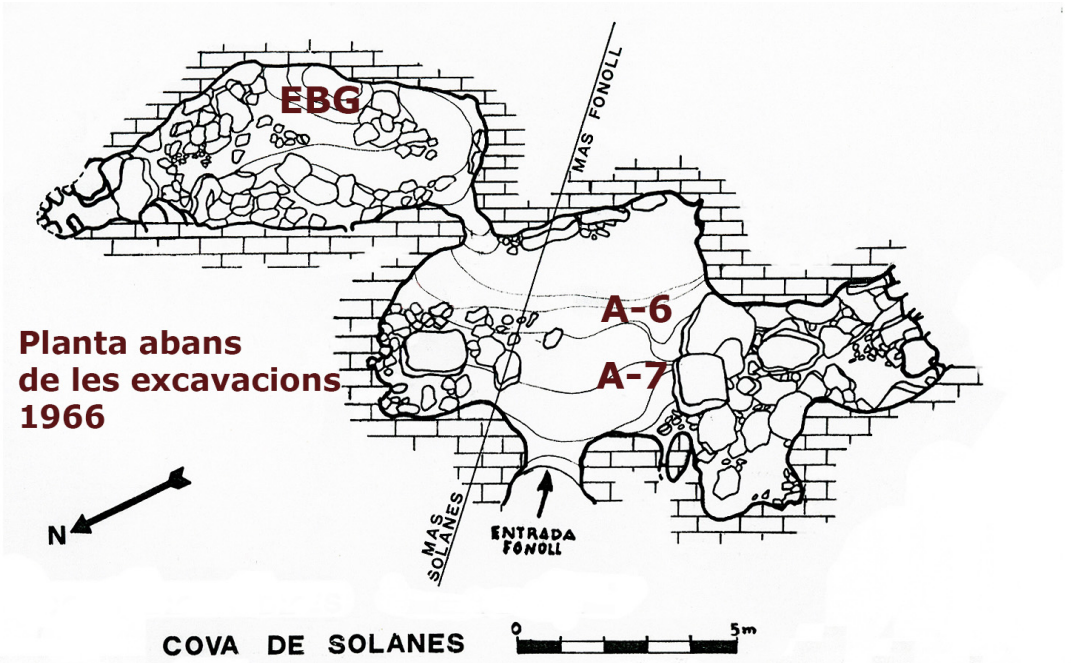

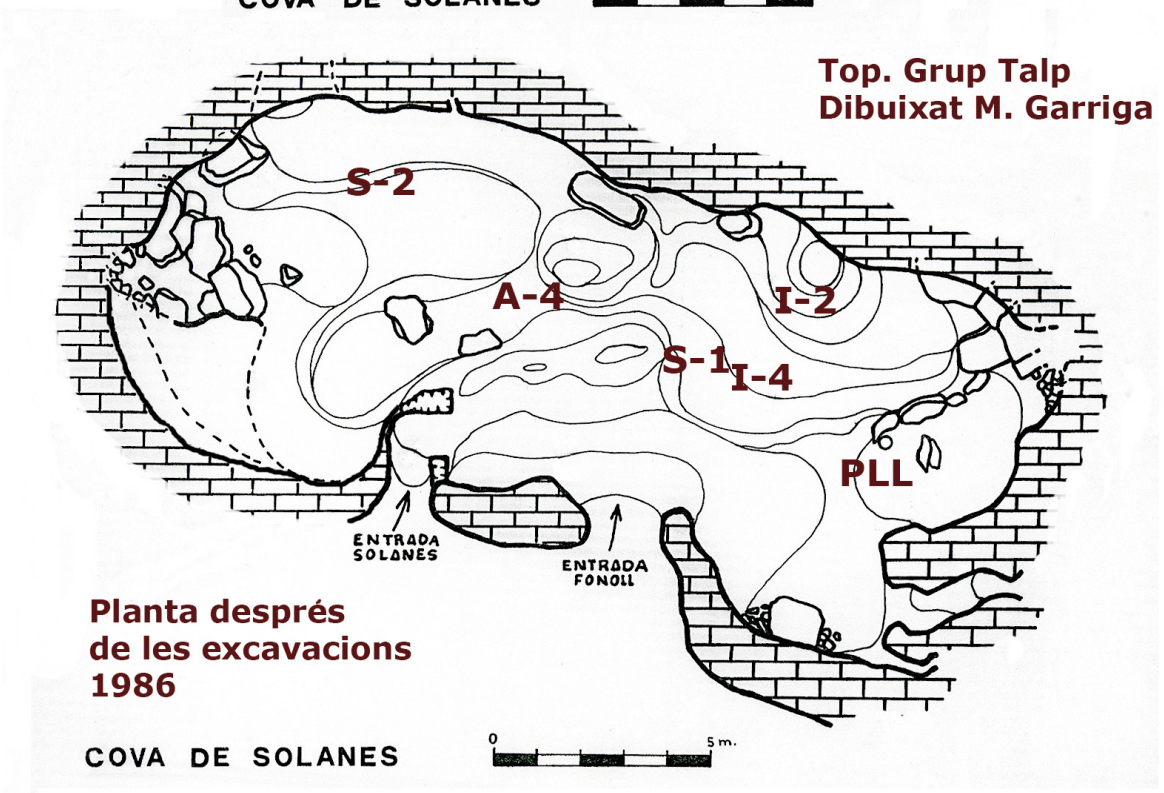

A-4, A-6 i A-7: algunes de les zones citades
EBG: Excavat per Pere Bosch Gimpera. 1912-1916
I-2: Inhumació nº 2 (infant complet)
I-4: Inhumació nº 4
PLL: Pla de les Llosses
S-1: Sala 1 (sala sud o sala Fonoll)
S-2: Sala 2 (sala nord o sala Solanes)

Nota: En iniciar els estudis encara no es coneixia l'entrada de Solanes.

Martí Garriga al Museu a la sala de les vitrines de Solanes.

PINCELLADA BIOGRÀFICA DE MARTÍ GARRIGA (SANT FELIU DE CODINES, 1925-2012)

Neix a Sant Feliu de Codines dins d'una família de pagesia el 31 de març de l'any 1925.

La música clàssica, el teatre, el dibuix, l'arqueologia i la paleontologia van ser les seves grans passions i el van acompanyar des dels 14 anys fins ben a prop del seu final. En aquest article, donada la nostra especialitat, parlarem principalment de les seves activitats arqueològiques.

L'any 1947 va estudiar dibuix amb Jaume Sobré, professor de l'escola de Belles Arts de Sabadell i amb l'arquitecte Isidre Puig Boada, que havia sigut un deixeble d'en Gaudí.

A principis dels anys 60 va crear la Colla Talp. La seva finalitat va ser la d'agrupar sota un sostre comú a tots els col·laboradors que ja treballaven amb ell

Martí Garriga al magatzem del museu (superior). Traslladant les restes d'un gos trobat al poblat Ibèric del Serrat de la Galaieta (inferior).

en les tasques arqueològiques; un grup per a l'estudi i la preservació i conservació del patrimoni que anaven acumulant.

La cova de Solanes va ser una de les recerques més importants, juntament amb l'abric Vernet-Oliveras. la cova de l'Endal, el cau dels Llimbs, els jaciments de Can Garriga i la cova dels Maquis, per citar-ne algunes.

Martí Garriga va ser l'impulsor que a Sant Feliu es fes un museu municipal per contenir totes les restes que havien anat trobant en el decurs de les excavacions.

Des de l'any 1970 el Museu ha estat ubicat en tres edificis diferents, fins establir-se definitivament, l'any 1988, en l'actual edifici, seu del Museu Municipal Can Xifreda que, precisament aquest any, celebra el 50è aniversari de la seva creació.

Al Museu, més de les troballes arqueològiques, també s'hi exposa, entre altres objectes, mineralogia i paleontologia, així com estris tradicionals de la pagesia, un fons de Mn. Baldelló amb més de 5.000 goigs i un estendard de l'any 1902 dissenyat per Antoni Gaudí per a l'Orfeó Feliuà.

La torre de Can Xifreda, seu del museu actual.

Any 1966. D'esquerra a dreta, Joan Codina, Martí Garriga, Domènec Codina, Josep Alsina, Joan Flaquer i Martí Bustamante. Al davant i mostrant un vas de la cova de Solanes, Lluís Alsina.

BIBLIOGRAFIA

Almagro Basch, M.; Serra Ràfols, J. de C.; Colominas Roca, J. 1945. Carta Arqueológica de España. Barcelona. Madrid: Ed. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Diego Velázquez, 1945.

Bosch Gimpera, P. 1915-1920. Resultats de l'exploració de coves a Catalunya per l'Institut d'Estudis Catalans. Informes sobre excavaciones arqueològicas en la cueva de Solanas, término municipal de Caldas de Montbuy (Prov. de Barcelona) en los años 1915-1916. Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans, vol. VI. pàgina 476, Barcelona.

Bosc Martínez, L. 2010. Mapa del Patrimoni Cultural i Natural de Caldes de Montbui. Diputació de Barcelona, Àrea de Cultura. Redacció: Actium, patrimoni cultural, SL.

Garcia i Carrera, R. 1989. Caldes prehistòrica i antiga. Col·lecció monografies vallesanes, núm. 11. Ed. Ègara. Terrassa. Pp15: parla del Neolític Final a: cau A o Llavorer; Cau B i cau dels Llimbs. A la pp 17, El Bronze a Caldes de Montbui, parla de la cova de Solanes.

Generalitat de Catalunya. Inventari del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya. Caldes de Montbui (Vallès Oriental). Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Direcció General del Patrimoni Cultural. Servei d'Arqueologia i Paleontologia.

Hernández, J.; Monleón, A. 2007. Visió històrica de Caldes de Montbui. pp 15. Ed. Ajuntament de Caldes de Montbui i Thermalia.

Pallarès-Personat, J. 1980. Els fenòmens espeleològics de Caldes de Montbui. Setmanari MONTBUI (11 d'octubre). Caldes de Montbui.

Pallarès-Personat, J. 1985. La Cova de Solanes. Setmanari MONTBUI (12 d'octubre). Caldes de Montbui.

Sala, Ll. 1965a. Prehistoria en Caldas de Montbuy. Setmanari Montbui, núm. extra d'octubre.

Sala, Ll. 1965b. Los celtas en Caldas de Montbuy. Setmanari Montbui, 1.085.

Sala, Ll. 1972d. Caldas de Montbuy prerromana. Setmanari Montbui. Núm. 1.401.

Sala, Ll. 1973b. La cova de Solanes. Setmanari Montbui. Núm. 1.464.

Blogs Internet:

Auroux, Lluís: al Blog espeleobloc.blogspot.com:

-Post del 27-06-2008. La cova de Solanes

-Post del 27-09-2011. Jornades Europees 2011 del Patrimoni

-Post del 16-10-2011. El volcà de Solanes

-Post del 29-12-2012. In memoriam: Martí Garriga i Argullós

Web del Museu: www.xifreda.org

MONOGRÀFICS

SARAWAK

50

MARTÍ GARRIGA I LES
EXCAVACIONS ARQUEOLÒGIQUES
DE LA COVA DE SOLANES